

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

SERBARILE DE LA SIBIIŪ

(Urmare)

ZIUA A PATRA.

A doua ședință a societății de teatru. Asupra raportului vorbește un domn mai bătrîn cu capul rotund și ochii foarte blînzi. La început nu-l prea ascultă, dar cînd se vede că glasul liniștit, subliniat de gesturi măsurate, spune lucruri cumiști, publicul prinde să urmărească cu un adevărat interes o expunere care trece de obicei fără a fi luată în seamă. Vorbitorul e avocatul Gavril Tripon, din Bistrița, cunoscut și prin procesul Memorandului. El arată mai ales care e menirea unui teatru în Ardeal și stăruiește puternic și cu dreptate asupra ideii că arta se cade să fie și curată, îndreptătoare și înălțătoare pentru un public ca acesta, care trebuie și prin acest mijloc să-și formeze și desăvîrșească un caracter.

Lista noilor membri, culeși cu hărnicie printre cei adunați de serbări, se cetește în mijlocul aclamațiilor. Ea e foarte bogată. Tot așa de bogată fusese și lista, cetită acum cîteva zile, a membrilor noi intrați în Asociație, și aclamări puternice salutase numele episcopilor Bisericii unite (afară, neapărat, de domnul acela înstrăinat de la Gherla care-și zice episcop romin), cărora li urmă -- înscrierea s'a făcut după a celor d'întăiu -- numele Mitropolitului neunit Meșianu.

*

După amiază, societatea anunțase un concurs înaintea publicului, pentru două burse ce vrea să dea: bursă de tragedie și bursă de comedie.

Au apărut pe rînd un tînăr vioi, dar foarte pretențios, care a spus binișor o scenă din «Despot-Vodă», apoi un altul, corect și bătos, care s'a încercat cu o poezie declamatoare, de bună seamă a d-lui Haralamb Leca, precum și cu o pagină din Macbeth, spusă

rău; apoi un al treilea care a săvârșit de la început greșala. de a începe... nemțește și a fost oprit de public întâiu (cam timid în cetatea Sașilor) și apoi de blajinul comitet. Urmară, în costum și fără costum, cițiva studenți inhămați la greoaiele anecdote ale d-lui Speranția: ei vreau să li dea un haz imitind, mai mult sau mai puțin bine, accentul românesc al străinilor de cari e vorba. Tinărul cu nemțeasca vine cu producții comice proprii, cam naive. La toți, multă bună-voință și o încredere cinstită în talentul ce ar avea pentru arta dramatică.

Partea neplăcută din acest concurs a fost ivirea pe scenă a unui bețiv care purta haina respectată a preotului român. Cei mai mulți păreau aplecați să asculte pe acest concurent fără cuviință pe care comitetul îl îngăduise într'o clipă de nebagare de seamă. Chiar preoții cari erau de față în număr mare nu se încumetau să-l oprească. Îmi fac o cinste că am cerut eu aceasta. Mă așteptam ca toată lumea să fie de această părere, căci poate fi ceva mai scandalos decit batjocurirea veșmîntului preoțesc, care s'a văzut în cele d'întăiu rînduri ale tuturor mișcărilor noastre care, se vede și astăzi în fruntea neamului, și aceasta pe scena încă neinaugurată a celui d'întăiu teatru românesc, cu prilejul unei serbări culturale menite să ne înnalțe înaintea străinilor și înaintea clericilor înșii, înaintea atitor țeranî, cari nu trebuie să se deprindă a-și desprețui «popa»? O ceartă aprinsă se întetește între părtenitorii și dușmanii preotului bețiv de pe scenă. Deputatul Siliștei, dr. Comșa (doctor în medicină) face mișcări violente către preoții din fața sa; cițiva tineri cred de cuviință să invoce egalitatea tuturor «profesiilor» înaintea artei, uitînd că aici și astăzi anti-clericalism e anti-rominism și cea mai elementară lipsă de recunoștință. Placida figură a d-lui Vulcan planează asupra certelor pe care nu se grăbește a le împăca, după ce nu știuse a le preveni. Odată, d-sa dă voie «preotului» de pe scenă să «zică înaintea», și numai la urmă face să plece pe nenorocitul băiat care nu înțelesese că de la început chiar datoria-i era să facă astfel. Țin să mulțămesc din toată inima, și cu sentimente de recunoștință care nu se vor șterge, acestui public ardelean, care după citeva clipe și-a uitat de gilceavă pentru ca să aclame literatura românească de astăzi la amintirea numelui unuia dintre muncitorii săi cei mai devotați. cum se crede aici că sînt.

*

Sara, scena Teatrului românesc s'a deschis printr'un preludiu, cu versuri și cîntări, alcătuit într'o formă corectă de d. Iosif Vulcan însuși,

care n'a vrut să lese această osteneală și această cinste poeților tineri, dintre cari e de față cel mai mare, avîntatul cîntăreț al durerii și speranțelor neamului, Octavian Goga. Lumea aplaudă intențiile bune și sentimentele frumoase care se află fără îndoială în acest preludiu.

A urmat reprezentația «Fintinei Blanduziei». Lunga desfășurare de versuri cîntătoare, printre care numai une ori scapără cite unul cu un foc viu, poema dramatică lipsită cu totul de mișcare, de fapte, de desvoltare, a fost salvată prin jocul superior al d-rei Hortensia Cosma și a surorii sale, d-na Lucia Cosma. Cine le-a văzut în rolurile lor din acea sară nu le va uita. Amîndouă aveau cea mai corectă pronunție, gesturile cele mai nobile și mai plastice, cea mai desăvîrșită îndemănare pe scenă. Ca Geta și Neera, ele păreau statui antice, mișcîndu-se euritmice ca într'un basorelief clasic. D-ra Hortensia Cosma, pe lingă aceasta, lasă să se vadă prin transparența de cristal a ochilor săi adevăratul suflet al Getei, de duioșie drăgălașă, poate prea des zîmbitoare, — dacă n'ar fi aici numai durerea ușoară pe care o putea înfățișa în versuri talentul de elegant al lui Alecsandri. D. Zaharia Bârsan, colaborator al revistei noastre și un poet liric care ar trebui prețuit cu mult mai sus decît cum se face astăzi, nu se va supăra dacă-i vom spune că trebuie să părăsească numai decît atitudinile de sentimentalitate pretențioasă pe care Conservatorul și scena din București le impun orî-cuî se formează prin ele: mișcarea neconținută a ochilor în sus, gesturile de balet, tremurarea misterioasă a silabelor, călcarea tuturor normelor veșnice ale naturii, triste rămășițe ale școlii vechi franceze, care s'au încetățenit de mult în teatrul românesc, dar ar trebui alungate cît mai răpede pentru binele actorilor de talent pe cari-i are. Și aici trebuie să se facă, astăzi chiar, reforma cea mare a sincerității și modestiei față de adevăr și frumuseță. D-ra Voiculescu, care a zis «Balada strămoșilor» de d. Davila, e o actriță bucureșteană, și păcatele școlii noastre s'au văzut toate în recitarea celor cîteva strofe ale poeziei: gargariseală, smulgere pripită a silabelor, gimnastica ochilor, risul fals al unei desperări de toate zilele, atitudinea romantică fără cruțare, neîngrijirea dicțiunii, stricată prin accentul francez firesc sau voit, învățarea neîndestulătoare. Cele două Sibience au învins în chip zdrobitor toată falșa școală a Conservatorului bucureștean, și mie unuia mi-a părut foarte bine. Dacă se va urma și mai departe cu *snobismul* nostru, va trebui să se creieze o bursă, încă o bursă pentru ca diplomații și angajații din România să vie să studieze limba clară, eleganța severă a mișcărilor, jocul natural și plin de idealitate,

atit de impersonal încît piesa pare a se reprezenta într'o lume superioară a ei, în sfirşit însuşirile pe care le-aŭ găsit şi cîştigat dilantele din Sibiiŭ.

ZIUA A CINCEA.

Congresul băncilor romîneşti din Ardeal şi Ungaria, unite de cîva timp într'o puternică şi binefăcătoare federaţie, ţine şedinţa ei de deschidere înainte de amiază. Scaunele sînt acum în parte goale. E păcat, nu numai pentru expunerea amănunţită pe care o ceteşte secretariul I. Lăpădatu, dar mai ales pentru frumoasa conferinţă a aceluiaşi. D. I. Lăpădatu e fiul poetului din Braşov şi fratele istoricului Al. Lăpădatu. Poetul a avut numai doi băieţi gemeni, cari samănă la trup, faţă, înălţime, cari samănă la grăsime, de nu-i poţi deosebi aproape. Ei samănă însă tot aşa de bine în puterea moştenită de la destoinicul lor tată, de a cuprinde şi stăpîni tot subiectul, de a-l împărţi bine şi expune uşor şi elegant. Cîţi dintre cei de faţă ştiaŭ oare ce este politica de discount, despre care scriitorul acestor rînduri n'avea o idee mult mai deplină decît a lor? La sfirşit nu cred să fi rămas vre-o nedumerire ascultătorului celui mai puţin pregătit. Cu bucurie văd iarăşi afirmarea şi biruinţa unui tînăr care vine cu ştiinţă precisă, iubirea de adevăr şi de rînduială, cu limba puternică, de un avînt larg, a timpurilor noastre. Aici, la bănci, ca şi la asociaţie, d. I. Lăpădatu are, de sigur, un rol foarte folositor de îndeplinit, fie şi cu jertfa intereselor sale materiale.

*

După amiază, iarăşi prin Museŭ. Biserica neunită are două sale de odăjdii, odoare, antimise, chipuri, jeţuri, cărţi şi acte. Cea din Blaj expune, pe lingă acte de acelaşi fel, şi un minunat covor cu vulturul, lucrat în şir de şase, de către femeii din Maramureş.

Secţia istorică e expoziţia de istorie a mirenilor. Se văd scrisori de la «Romînia Jună», din Viena, iscălite: Alexandri, Eminescu, Creangă; ba chiar manuscriptul «Romîniei pitoresce» a d-lui Vlahuţă, lingă alte manuscripte, ardelene. Un întreg şir de încăperi e prins de expoziţia ţesăturilor, cusăturilor şi păpuşilor în porturi de ţară; stăpîneşte mai mult tonul sever al împrejurimilor sibiene. Puţină lume se rătăceşte în cămăruţa de tablouri şi sheme a băncilor.

E interesantă şi lumea care vine să vadă. Foarte multă ţerătime în veşminte de serbătoare. Şi e o plăcere să vezi portul viu cum se

apropie de portul mort, haina mlădiată după liniile frumoase ale trupului de rasă alăturându-se de aceeași haină întepenită pe lemnul și cirpele păpușei. Expoziția e astfel îndoită, înfrumusețată și făcută vie.

Cele mai multe sătence privesc abia în treacăt porturile din alte ținuturi. Ele se îndreaptă răpede spre dulapurile unde se înfățișează ale lor, și acolo stau de privesc îndelung, iar unde sint mai multe la un loc se încinge discuția, pe cînd degetele arată și capul dă, clătîndu-se, expresia tuturor sentimentelor: de admirație, de nemulțumire, de despreț.

Cărțile, firește, sînt acelea asupra cărora frumoșii țeranî și albele țerance se opresc mai puțin. S'a făcut greșala de a nu se rîndui în destul, după norme ușoare de priceput, de a nu se lămuri prin pancarte cu slove mari, grăunțate, de a nu se pregăti prin conferințe populare această parte. «Astea nu le înțelegem noi», auziî spunînd lingă mine una din cercetătoarele în catrință ale expoziției.

*

Concertul societății bucureștene de cîntări Carmen s'a dat într'una din sălile micului palat Unikum. Fără ridicare de cortină se înșiră pe fondul roșu al păreților goi cei aproape două sute de cîntăreți. Unele din doamne și domnișoare poartă rochiile albe, celelalte sînt îmbrăcate romînește; bărbații sînt toți în haine de oraș. Tipurile sînt — cum e firesc 'ntr'o capitală — prea amestecate pentru ca tabloul însuși să facă plăcere și să servească drept fond potrivit cîntărilor. Figura vioaie cu liniile tari și ochii mari de strălucire, — amestec de entusiasm, de bucurie pentru opera sufletească îndeplinită, și de ironie, — a maestrului Kiriac apare în frunte. De cînd l-am văzut acum cincisprezece ani, ca «tînăr de viitor» în casa poetului Vlahuță, fața i s'a schimbat primînd ca niște întipăririi de luptă. Tricolorul și harpe se văd pe toate piepturile.

Se cîntă puțină musică clasică sau modernă străină și multe cîntece romînești. Auditorul primește pe rînd din Musicescu, din Timoteiî Popovici din I. Vidu și din compozițiile maestrului însuși. Ariile poporului nostru se prelungesc în doiniri cu avîntul nemărginit, freamătă ca de mișcarea frunzelor codrului veșnic, sau saltă în mișcări vesele de horă întefiță. Unele acorduri picură cu o limpeziciune de cristal. Niciodată însă o mai mare evlavie înduioșată nu s'a coborît în suflete decît la trezirăa înceată a «Răsunetului din Ardeal» de Vidu. Cînd glasul paserii tinguitoare trebuie să se desfacă din marele mormur dulce al mulțimii, d-ra Elena Bonciu umple sala cu o cîntare

așa de puternică, de sigură, de caldă, incit acest cîntec de duioșie și nădejde nu mai pare a porni dintr'un piept omenesc, ci pare că se coboară de-adreptul din marile înălțimi ale idealului:

Munților ce vă făliți...

Astăzi, mine, cine știe,
De nu-ți fi voi sărăcie ?

Și, supt puterea de vrăjire a cîntecului, vorbele acestea pătrund în suflet ca o profeție înfășurată în scutecele tainei, și, înbrățișind toate cele ce au fost, toate cele ce sînt astăzi, sufletele răspund cîntării:

Astăzi, mine, cine știe ?

ZIUA A ȘASEA.

Corul românesc din România a mai fost prin părțile bănățene unde a fost întîmpinat cu o nespūsă căldură, de oameni cari supt steaguri albastre cîntau aceleași cînturi de unire sufletească, de alipire la marile mulțimi bune, care ni-au dat, între atitea alte daruri, și aceste melodii. De acolo, din țara lui Vidu, sosesc solii de artă românească. A doua zi ei pornesc spre satul Săliște, lăcașul celei mai depline frumuseți românești în față, trup, port, limbă, moravuri, sat mare și bogat, care seamănă mai mult cu un fel de mică republică a țaranilor romîni. Trăsurile din stația Săliște duc prin marele praf al drumului neplouat la șirurile de căruțe trainice și curate, care se string între muncellele acoperite cu păduri. «Notareșul» d. «căpitan» Hențiu—pe care cine nu-l cunoaște și nu-l iubește pentru firea-i de Romîn sfătos, harnic și primitor? — e cînd într'un colț, cînd într'altul, voinic ca un tînăr — ca un tînăr din Săliște, nu ca unul din București — cercetînd, rînduind și îndreptînd toate. Căci Săliștenii nu se lasă cu una cu două. Ei fac pregătiri mari pentru a găti «fraților» cîntăreți o petrecere pe care să n'o mai uite.

În școala de lingă biserica înălțată la 1784, așteaptă carul de sătenii al Săliștei în frunte cu unul dintre învățătorii. Portul alb și negru se desfășură dela un capăt la atul al micii scene din sala de serbări. Și cînd sala se umple de oaspeți, cîntecul românesc cel mic primește cu dragoste cîntecul românesc cel mare al acestora.

Așa, obosiți, flămînzii cum sînt, aceștia răspund. Fără forme, e iarăși un concert. Se cîntă din ale lui Dimă, care e de față, ca și Timotei Popovici, al Sibiiului, care a învățat însă în conservatoriul din Iași,

se cîntă din ale lui Vidu. Din murmurul de glasuri multe al «Răsunetului» se desface iarăși glasul singur, glasul de putere, siguranță, — ca o speranță ce nu vrea să se stingă, — glasul de chemare al viitorului, care prin buzele fetiței bănățene din București zice în graiul «păsăricei mice» din Ardeal, înaintea celor mai frumoși și mindri dintre Ardeleni :

Munților, ce-vă faliți..
Astăzi, mine, cine știe?

După masa cu ciorbă, friptură și vin — fără *menu*, vă rog, și fără beție, aproape fără zgomot — în sus spre Netedul, unul din dealurile din încunjurime, pe lângă biserița veche. Pe multe, lângă izvorul rece, din care însetații beau cu păharele de sticlă, cu cele de metal, cu cele de hirtie, cu mîna și cu gura care prinde șivoiul, se deschide o poiană supt marele albastru nesfirșit al cerurilor ocrotitoare. În fund, în dreapta, în stînga, — pădure, veche. Toate cărările se pierd îndată la o cotitură răpede. Aici se face danț, horă de «dincoace» și horă de «dincolo», cuprinzîndu-se. Apoi se cîntă, după alte arii ce zboară în libertate, «Ardealul răsună» iarăși. Freamătul pare că vine din pădurea toată, și glasul de solo, mărgîndu-se de coasta munților hotarului, îi atinge cu puterea prezicerii, ca de o vargă ușoară de vrăjitor mare, cînd strigarea nădejdi se înalță acum de-a dreptul spre ceruri :

Astăzi, mine, cine știe?

La plecare, în front de cîte patru, cu Siliștence frumoase ca zinele la brațul flăcăilor lor sau flăcăilor noștri, uimiți, lăutarii se trezesc zicînd : «Deșteaptă-te Romîne.» Cine-l poate opri aici unde sîntem numai noi? Și apoi cu i-ar putea face rău, căci nu e vorba decît de deșteptarea cea sigură, prin lumină, de unde vin pe rînd toate bunurile și toate darurile lumii?

Din cuvîntarea pe care o ține un funcționar în numele celor ce pleacă, înaintea frumoasei case a protopopului Stroie, de unde vin păhăruțele de vin ale despărțirii, se desface acest trumos gînd poetic : «Dacă printr'un cataclism, Romînimea întregă ar pieri, ea s'ar renaște de la sine în chip spontan eu din acest colț de țeranî.»

În șir lung, nesfirșit, prin răcoarea serii, sînt cele d'întăiu chipuri sfoase ale stelelor cerului nostru, pe drumul prăfos al secetei și prin miriștile de aur, în vorbe încete și glume ușoare, mergem spre gară. Aici trenul face călătorilor surprinderea unei întîzieri de două ceasuri. E cît trebuie pentru a juca, pentru a cînta și a se împrieteni.

mai bine. Aici frumosul tânăr vinjos cu mustața bălaie și poruncitorii ochi albaștri, care a fost atîția ani medicul, cu și fără arginți, al Sîliștei sale de naștere, și e acum deputatul ei ales cu drag, ține o cuvîntare limpede, senină și hotărîtă înălțînd puterea înfrățitoare a cîntecului, afirmînd unitatea intangibilă a neamului, ridicînd în slavă puterea binefăcătoare a țeranului, el așteaptă cu încredere după «rămasul-bun» de astăzi un «bine ați venit» de mine.

Lungul tren pleacă în urale, ducînd pe ai noștri de aici, care poartă la inimă lira și tricolorul.

ZIUA A ȘAPTEA.

Cetiri și conferinți fără însemnătate, la Sibiu. Eū mă bucur în Săliște de ospitalitatea părintelui. Stroie și mă întorc în oraș numai cu trenul de la amiază. «Notareșul» povestește în vagon, în *duo* cu un maior german, vînători de urs vechi și nouă, — și toate adevărate.

După amiază, în Rășinarii cari cuprind la un loc leagănul episcopiei romînești neunite, o casă de țeran, mormintul lui Andrei Șaguna, marele ei Mitropolit și cuibul de fericire liniștită al celui d'întăiu poet al Ardealului, Octavian Goga, la gloria tinăra a căruia am venit în zalele mele de luptă.

*

Sara, reprezentație românească în sala de teatru a orașului. Se dă «Necinstiții» traducere din romancierul italian Rovetta. Alegerea piesei e o greșală, ca și alegerea «Fintinei Blandusiei». Sînt moravuri urite, prea rare, din fericire, aici. Un bărbat ce trăiește în luxul ce i-l dă vînzarea femeii lui către un bătrîn, care, după moartea întîmplătoare a bătrînului aceluia, vede sărăcia venind, care vede izvorul belșugului de pînă atunci, nu se poate curăți de pata care-l arde, se incurcă iarăși și fuge, lăsînd sufletele ascultătorilor nemulțumite și neîmpăcate. Diletanții au jucat binișor, mai mult cu rolurile neștiute. Actorii din București, d. Zaharia Birsan și d-ra M. Voiculescu, au avut putere, mișcare, avînt, în actele al doilea și al treilea care au mișcat și au făcut să plîngă pe atîția oameni simpli și boieri din staluri, pe atîția țerani din mijlocul lor. Dar de la început pînă la sfîrșit se vedea bine că domnișoara se gîndia la frumoasa-i rochie albă, iar d. Birsan la figura interesantă, dar nu tocmai potrivită cu rolul ce-și făcuse. Aproape neconținut au răsunit vocalele prelungite și tremurate, accentul franțuzit, care se culeg în Conservatorul nostru. Cine va fi

crezut apoi cînd va spune actorilor bucureșteni că gesturile simple, ca în viață, sînt o condiție neapărată pentru a mișca pe ascultători? Cine-î va încredința că lumea vine pentru a vedea rolul prin ei, iar nu pe ei în roluri?

ZIUA A ȘAPTEA ȘI A OPTA.

Ziua de Simbătă a fost cea d'întăiu cu totul goală. Până atunci tot mai fusese conferinți clandestine sau cetiri la care nu voia să mai vie nimeni. Acum și acestea s'au încheiat.

Totuși oaspeții vin neconținut pentru expoziție, care rămîne deschisă până Lună. De la noi, după dd. C. C. Arion, Vintilă Brătianu și dr. Istrati, sosesc spre sfîrșit dd. I. Brătianu, cu o întreagă legiune de tineri liberali, d. Em. Costinescu, a cărui bătrîneță puternică face o mare impresie, și apoi o grămadă de «directori» de reviste, de «scriitori romîni» și Dumnezeu știe mai de ce. Ceî de la început au plecat mai toți.

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dumineca e aleasă pentru excursia cea mare la Săliște, a «Asociației». Un tren special duce peste două sute de oameni, cu mult mai mult de cum se anunțase — dar Siliștenii au hrană, bunătate și iubire pentru oricît de mulți — la ceasurile 3 după amiază. Cîțiva vizitatori merg însă cu trăsuri sau cu automobilul pe la Cristian, pe la Săcel și Orlat. La 3-4, toată lumea e în piața Săliștei, și la vederea celor d'întăiu trăsuri se desface mîndra horă de oameni frumoși care, la «pavilion», face, în fiecare Duminecă și sărbătoare, podoaba cea mai aleasă a minunatului sat românesc. Peste podețul de pe «riu» e o mare îngrămădire de fete care par'că zboară din marile mineci albe, din *fachioalele* albe, negre, ce filiiie în urma lor, de flăcăi sprinteni în haine românești și de alții îmbrăcați «nemțește». În curînd piața largă e o frămîntare de valuri pe care însă este cine să le stăpînească, un Neptun energic, care-și strigă cu glas tare, pe românește, al său: *Quos ego*, — notariul Hențiu. Ca și acum cîteva zile, întăiu la școală, la cuvîntare și la cîntec, și apoi la Neted, în poiana danțurilor și la obirșia izvorului rece. Ospățul — ospăț cînstit, cu plată — vine tocmai de seară, înaintea plecării de la 11, cu alt tren special.

Micul cor săliștean și-a făcut și cu acest al doilea prilej toată datoria; iarăși a vorbit pâr. protopop Stroie, cel mai mare «popă»

al Săliștei de astăzi, și care e doctor în teologie de la Iena, ceia ce n'o arată însă decit acelor cari sînt în măsură să-î cunoască știința și trecutul de profesor la seminariul sibiian. Răspunde bătrînul director al «Albinei», d. Cosma, fără să fie însă bine auzit, cu toată luarea aminte respectuoasă care urmărește toate cuvintele sale.

La Netedul s a jucat «Romana» și «Hațegana» și s'a jucat și cadrilul și valțul. Ceî ce nu jucau, încunjurau locul danțurilor, stînd pe înălțimile de prin prejur cu țurba uscată și lunecoasă. Bucurie de o potrivă și pe unii și pe alții. Pare că o frăție bună cuprindea pe toți. Seara, întorsul pe răcoare, cu copiii în frunte, pe cînd «Deșteaptă-te Romine» cel bun și fără primejdie sună în urechile celor cîțiva funcționari de Stat și jandarmilor. Se aprind focuri de arti-ficiu, se strigă, se aclamă de acei călăuzi în veșminte albe, cu entusiasmul ca raza soarelui abia răsărit, cari sînt copilașii Săliștei.

La cina întinsă pentru cele două trei sute de oaspeți, părintele asesor Ivan, un bunic cu ochii de tînăr, limpezi și pătrunzători, începe toasturile pomenind pe aceia dintre cei de față cari au venit de departe la serbările culturii și la înfrățirea sufletelor. Cine n'ar fi aplecat să ia asupra sa cuvintele delicate despre «oamenii condeiuului» și «bărbații politici?» Deci vorbește întâiu d. dr. Neagoie, Ardelean așezat în București, apoi un d. prefect și poetul Proca; acel care a cîntat sfîrșitul neamului într'o doină, amintește versurile sale de odinioară și, recunoscînd o greșală care a fost a întregii sale generații, neîndestulător informată și aplecată spre ușoarele osîndiri romantice ce pot îndreptăți toate desertările puterilor și talentelor, recunoaște înduioșat puterea neînfrîntă a neamului nostru. Aclamații puternice salută închinarea făcută de un ultim vorbitor către poporul de la țară, care a îndreptat prin munca sa neîntreruptă și plină de jertfă urmările înstrăinării statornice a boierimii și a cărturarilor și care nicăiri nu e mai mult în stăpînirea însușirilor sale mîntuitoare decît aici, în Săliște.

A fost o dovadă de bun simț că asupra acestei dovezi de recu-coștință pentru hrănitorul, sprijinitorul și apărătorul nostru al tuturor, care a făcut tot trecutul și în minile căruia stă viitorul întreg, s'au încheiat cuvîntările.

ÎN ZADAR.

*În zadar luciți în raze, stropi de rouă din cărare :
Nu mai am acum putere să vă fac mărgăritare,*

*Și s'adun din lună aur și argint curat din stele,
Ca să vă 'mpletesc în mîndra salb'a visurilor mele.*

*În zadar șoptiți, izvoare, sus în munți și jos pe șesuri :
Am uitat povestea voastră cu atîtea înțelesuri.*

*Și 'n zadar, în lumînșul de mestecenî și răchită,
Îți visezi pustietatea, bancă tristă și 'nvechită,*

*Și te uiți, cum bate vîntul cele crîngi de floare pline
Troienind cărarea strîmtă care duce pîn'la tine.*

*Nu mai are cin' să-ți vie în amurgul înserării,
Să li-arăți nemărgenirea și albastrul clar al zării,*

*Și să desvălești a văii minunată frumusețe,
Ca din toate multe taine să 'nțeleagă și să 'nvețe.*

*Și cetăți aeriene să-și zidească împreună,
Orî să stea uimiți în fața răsăritului de lună.*

*Că și-au strîns în taină mîna și-au pornit pe două drumuri,
Fără iarbă înflorită, fără umbră și parfumuri,*

*Și s'au dus, s'au dus în lume, ca să nu mai vie iară,
Ceî ce-ți alungău pustiul răsărind în fapt de sară.*

Reproducerea oprită.

PARTEA A DOUA.

VIII.

Ziua aceea de 6 Dechemvrie a adus multe lacrimi amare pe obrazul Tincăi. Vasile fusese așa de topit cînd intrase în casă, auvsesse un glas așa de pierdut, în cit ea nu mai spusese nimic, nici măcar nu plînsese dintr'untăiū. Așa niciodată nu-și inchipuisse ea c'o să-l vadă. Avea dezgust, avea milă, ea singură nu știa ce avea. Îl lăsase singur acolo, în iatac, și ea fugise în odaia de peste șală, în sufragerie. Aprinsese focul și rămăsese înaintea lui cu ochii rătăciți, năvălită de gînduri de disperare.

Așa, în jilt, înaintea focului, o găsi ziua. Plîngea în singurătatea odăii, în lumina alburie a dimineții. Sta cu ochii asupra jăratecului din sobă și lacrămile-î curgeau pe obraz. Ș'odată cu ele ar fi vrut să i se scurgă și viața. Se simțea așa de slăbită, c'o căldură mare, o amărăciune în piept, în stînga. Năvale de lacrimi veniau cu fulgerări nouă de disperare, plînsul îi eșia slăbit, ca un șuier, din gît, apoi avea tresăriri adînci care parcă voiau să-î tragă tot plînsul îndărăt, în piept.

În durerea ei, un gînd rămăsese de la început stăruitor : să se ducă numaidecît *acasă*, la bătrînul Lunceanu, să-î spuie lui tot, tot, să găsească la el mîngîierea. El îi era acuma singurul sprijin în viață. Nu-î mai trebuia nici gălăgia cu lacrimi a cucoanei Casuca, nici iertare, nici împăcare, nimic, îi trebuia numai mîngîiere, și pe urmă ea singură nu mai știa ce putea să se întîmple ; pe urmă poate va muri. Și la urmă îi va spune încet lui, lui Negrea, că l-a iubit pină la sfîrșit, ș'acuma din pricina lui se stinge. O înduioșare adîncă o cuprindea la gîndurile acestea, și îi venia în minte, cu valuri de amărăciune și lacrimi, frumoasa lor dragoste din trecut.

Aștepta să se facă bine ziuă întâiu; pe urmă, în fața plecării, veni ră alte gânduri. Nu se poate să iasă așa, dimineață. O vor urmări priviri, se va simți rușinată, nu va putea să îndure chinul acesta. Trebuie întâiu să aștepte. Și sta în fața sobei, nenorocită și plinsă. Bănuia în lumina de-afară deșteptarea vecinilor, auzia strigăte, cîntări de cucoși; auzi aproape ușa de la bucătărie și pașii mamei Ioana, dar toate veniaū nedeslușite ca într'o piroteală, după o trudă grea.

Prin geamuri, se vedeaū curgînd de sus, în ograda de din dos, fulgi mari, liniștiți. Lumina se cernea în odaie, rece, fără strălucire. Era ziuă deplină, vremea cînd ea se scula și începea trebile gospodăriei. Era vremea cînd și Vasile se scula și-și bea cafeaua. Dar acuma în iatac nu era nici-o mișcare; poate era frig, poate Vasile sforăia, cu fața umedă în sus, cu gura căscată, pe jumătate îmbrăcat. Și iar simți un fior; și iar se simți singură.

Într'un tîrziū, deodată se gîndi că bătrina o va găsi așa zdrobită și plinsă. Se ridică, căută apă, se spală, — apoi, la oglindă, își așeză părul și hainele. Își albi pleoapele cernite cu pudră și ieși pînă în ogradă. Vorbi domol cu mama-Ioana, care o privia cu curiozitate, parcă voia să-i spuie ceva, o trimise singură în tîrg; după aceia intră în casă.

În iatac era foc, Negrea dormia greū cu plapoma trasă peste cap. Tinca se opri, ca izbită de ceva. Mama Ioana intrase în odăi și făcuse focul. De-bună-seamă că băgase de seamă lipsa stăpînei și făcuse o apropiere între aceasta și întîrzierea lui Vasile. Simți un val de sînge suindu-i-se în obraji. I se părea că toată lumea îi știe necazul și rușinea. Lacrimile năvăliră, se întoarse și eși repede din odaie, cu un spazm care o cutremura toată.

Și în rătăcirea ei singuratecă din loc în loc se gîndi la bietul bătrîn rămas singur în căsuța lui, la copilăreasca lui bucurie în ziua aceia de sărbătoare, în care trebuia să vie să-și vadă fetița. Și nu știa ce să facă. Acuma împăcarea nu i se părea lucru greū; trebuia să ierte și atît. Dar acuma se gîndia, într'o disperare mai rece, că bătrînul putea să vie înnainte de amiază, înnainte de a se scula Vasile poate, înnainte de *pregătirea* lucrurilor. Va vedea numai și va înțelege... Ș'atunci... la asta nici nu voia să se mai gîndiască Tinca; mai bine lua otravă decît să ajungă în ceasul acela!

La amiază Negrea dormia încă, și tinăra simția apropiindu-se pentru sufletul ei un întunec adînc, care trebuia să aducă moartea, odată cu sosirea bătrînului. Nu se putea, nu se putea cu nici-un chip, nici pentru bătrîn, nici pentru ea! Și dintr'odată se simți cîmpinsă de un tremur; o spaimă, ca venită din necunoscut, o azvîrli înnainte; alergă

la fereastra uşei de din faţă, privi în uliţă, se întoarse, se uită la ceas; începu să se îmbrace înfrigurată, îşi trase jacheta repede, îşi aşeză pălăriuţa de iarnă, îşi căută manşonul şi ieşi grăbită.

Înainte de bucătărie se opri. Mama Ioana se arătă în prag şi în privirile ei Tinca văzu atîta dragoste, atîta milă, încît i se umeziră ochii de înduioşare.

«Duducuţă, duducuţă... zise încet bătrîna. Nu-î nimic... trece şi asta...»

Se apropiă, îi apucă mîna şi i-o sărută; după aceea şopti cu mîhnire, cu lacrimi:

«Te duci la cuconu-Andrieş?... Du-te... du-te...»

Şi Tinca strînse pleoapele ca să nu-î izvorască plînsul şi porni ca alungată de ceva, ca spulberată de suflarea gheţoasă a disperării.

Casele, grădinile erau albe, şi păreau mai vioaie sub pînza lor curată, văzute prin painjenişul liniştit de fulgi. Tinăra trecea repede; intră în tîrg printre căsuţele scunde cu ferestrele lăcrimînd din uliţa Economului. Acuma era linişte, copiii gălăgioşi se strînseră la căldură; pe-alocuri, unii îşi turtiau nasurile de geamurile murdare.

Se apropia de casa copilăriei cu inima strînsă de o mîhnire mare; totuşi simţea ceva, ca o împăcare cu sine, la gîndul că va putea opri pe bătrîn, şi-l va putea face să nu bînuiască nimic.

Cînd intră în cerdac, simţi că se innăbuşă şi se sprijini o clipă de uşor. Dar clampa sună; cuconu-Andrieş o simţise, o zărise pe fereastră. Uşa se deschise grabnic.

«Tătucă, tătucă!» strigă Tinca. Cuprinse pe bătrîn de după gît şi simţi că-î năvălesc lacrimile amărăciunii.

Bătrînul îi apucă în palme capul şi o privi cu luare-aminte, îngrijat: «Ce-î draga tatei, ce este?»

Dar tinăra, în clipa aceea avusese şi gîndul să spuie tot şi avusese şi reculegerea, retragerea iute, ca de pe marginea unei prăpăştii. Iughiţi lacrimile şi, sărutînd pe bătrîn, începu a rîde:

«Tătucule, tătucule! am venit la tine, am vrut să-ţi fac o surpriză... — Şi-î veni în minte minciuna, la care însă nu se gîndise. — Am rămas singură acasă, tătucă... Vasile s'a dus la o cercetare cu primarele, şi eu am venit să te văd aici, la noi... Ce mai faci?...»

— Bine, drăguţă, bine, răspunde bătrînul inveselit dintr'odată; uite, voiam să es tocmai, să vii la voi... eu nu ştiam nimic...

— Da, s'a dus, vorbi repede Tinca, cu alt rîs de veselie. Îţi pare bine c'am venit, tătucă, — spune drept, îţi pare bine?...»

Şi cuconu-Andrieş se uita la ea şi nu mai putea de bucurie. Era

aşa de vesel încît nici nu mai băga în seamă uşoara vestejire a obrazului fetei şi înmlădierile din hohotele ei, care puteau fi şi de plîns şi de rîs.

«Ce zici tu, drăguţă? Dacă-mi pare bine? stăi colea... adică nu, dezbracă-te 'ntăiu. Uite, pune ici jacheta... Scoate pălăria... Nu-î cam frig aici? Stăi, să mai pun lemne pe foc... Thiii! chiar acū voiam să viū la tine... Şezusem la masă şi-î spuseseam lui cuconu-Alecu: Mă duc numai să mă schimb, mergem îmbrăcat ca de sărbătoare... Dar el acuma nu ştie ce musafir am eū... El nu ştie că mi-a venit fetiţa... Vină, să te mai sărute tătucul... Tu eşti bucuria mea, nu mai tu... ş'aî venit în căsuţa ta... Aşa-î că-î bine ş'aici? E călduţ, şimăi stăm de vorba amîndoi...»

Tinca se dezbrăca încet, cu un zîmbet încremenit pe buzele-î pălite. O clipă se opri şi, cu ochi mari, aţintiţi, privi pe bătrîn. Apoi avu un oftat uşor şi, la vorba bogată a lui cuconu-Andrieş, făcu un semn de încuviinţare din cap, ca-şi-cum atunci abia băgase de seamă că-î vorbeşte.

«Uite-aşa, zicea bătrînul Lunceanu, focul arde, aşa-î că n'are să-ţi fie frig?... Vrai să bem o cafea?... Am şi cafea rîşnită şi zahar... ştii în cutia ceia a ta... Aşa-î că n'ai uitat-o?...»

Tinca făcu semn din cap, că n'a uitat-o.

Bătrînul se opri, o privi cu luare-aminte, apoi întrebă, bucuros:

«Ce-ai mai făcut mată, Tincuţă? şi începu a-şi freca minile. Parcă eşti cam ostenită...»

— Nu, n'am nimic, răspunse repede fetiţa. Dar mată, tătucule, ce faci? Eū cu gospodăria... Bine... foarte bine... Şi rîdea privind pe bătrîn în ochi.

— Bun, foarte bine... să te mai sărut atunci fetiço... să te sărut pe obraji... Aşa... Dar cum? ce ai? Parcă-ţi tremură mîna? Ţi-î frig... Eū nu ştiu, spune tu dacă-î rece... Să mai punem lemne pe foc...»

Bătrînul se apropiè de sobă şi zvirli repede cîteva lemne peste jăratecul mare dinlăuntru.

«Eū credeam că-î destul de cald, zise el întorcîndu-se... Poftim tinerii... tot tinerii măi friguroşi... He-he-he! nu te superi, Tincuţă?... Ce mai faci? Spune ce-ai mai făcut?»

— Ce-am făcut? răspunse încet Tinca. N'am făcut nimic... Nişte dulceţ de chitru... o leacă de vutcă... am pregătit-o ştii cum iţi place matala... Ş'atîta... toată săptămîna...»

Cuconu-Andrieş îşi mîngîia bărbuţa.

«Brava, brava! — asta înseamnă că n'ai făcut nimic?... Straşnică gospodină, domnule, straşnică! aşa era şi maică-ta...»

Amîndoi tăcură un răstimp. Cuconu-Andrieș se sculă:

«Mă duc s'aduc ibricul...

— Nu, tătucă, răspunse tînăra, eū nu-beaū cafea... Mai bine șezi lingă mine, să mai stăm de vorbă...

— Și asta-î bine... Să-ți spun... să-ți spun... am să-ți spun o mulțime de lucruri...»

Și bătrînul începu să vorbească despre fetițele și fuxiile rămase în ferestre. Unele erau înflorite. Se scula, dădea perdeaua la o parte și i le arătă zîmbind. După aceea îi spuse ce-a făcut în vremea din urmă, cum a petrecut cu ceilalți doi bătrîni. Se opria o vreme, se uita la fetița lui ca la copilul plătînd de odinioară, îi rîdea fericit și iar începea să-î spue.

Într'un tîrziū un zgomot de glasuri pătrunse de-afară slăbit prin cele două rînduri de geamuri. Cuconu-Andrieș se opri, apoi se ridică, păși pînă la fereastră și privi cu luare-aminte afară.

Se întoarse spre fetiță.

«Ei da, uite, asta uitam să-ți spun... Reb-Îțic răcnește iar pe uliță... Acuma însă e foarte mîhnit... I-a murit Balan... A murit sâracul! Ști-î ce rău mi-a părut?

— Cum se poate? a murit Bălan?

— Da, frate... Era slab tare... Acuma la urmă nici nu s'a mai putut ridica... Căzuse la pămînt... Ș'a venit cel dintăiū frig... ș'a murit! L'aū găsit mort, cu ochii plini de lacrimi...

— Ei, și Reb-Îțic?...

— Reb-Îțic l-a plîns azi dimineață în gura mare pe stradă și răcnea: Trădător! la toată lumea... Pe urmă s'a dus la crîșma lui Bercu-Roș... A strigat, a gemut, s'a zbătut... Părerere de rău, ce vrei? Acuma se întoarce...»

Tinca se apropiă de geam. Afară, prin cernerea fulgilor se cumpănia în toate părțile Reb-Îțic și dădea din mîini cătră casa lui Bercu-Croitorul. Parcă plîngea, parcă blestema. Se auziaū frînturi de fraze:

«Balan! voi l-ați omorît... Ticăloasă lume, fără inimă! Da! Cincizeci de galbeni! datorie... Trădător! trădător!»

După o însușire lungă de cuvinte, iar vorbia de Bălan cu înduioșare, și glasul era înecat de lacrimi. Și se zbătea așa în uliță, prin zăpadă, nins, în straietele-î subțiri, vînturîndu-și barba albă și pumnii înghețați spre casa trădătorului.

Deodată în lumina ferestrei se arătară cuconu-Alecu și moș-Grigore.

«Aha! zise bătrînul Lunceanu, eū îi și uitasem... Era vorba să mergem odată... să venim la tine... Acuma vin să vadă de ce nu es... Ei nu știū că Vasile-î dus cu primarele...»

Tinca se trase deodată de la fereastră. Bătrînul deschise uşa :

«Poftim la noi, cucoane... Oaspeți... Fetița, a venit, nici nu mă așteptam... Băiatul a plecat cu primarele într'o cercetare și fetița a venit să ne mai vadă...

— Bun, brava!» se auzi de-afară glasul lui cuconu Alecu. Pașii bătrînului tropăiră în cerdac; după aceia intrară, întâi cuconu Alecu, pe urmă moș Grigore, suflind, împeștrițați de fulgi.

«Unde-î fetița? întrebă bătrînul Negrea. Aha! da... Vin' la tata în coace... Sănătoasă, bine?

— Salamaleicum! strigă și moș-Grigore ploconindu-se. — Dar se opri îndată. — Dar ce-î, parcă ești supărată mată?

— Nu, n'am nimic... răspunse repede Tinca și cercă să zîmbească.

— Cum? ce? strigă cuconu-Andrieș. A! nu! Reb-Ițic... I-am spus că i-a murit Bălan... Știi îi pare rău... Săracu'!

— Da... șopti Tinca, mi-a spus tătucu' că a murit Bălan...

— Ei nu, nu-î nimic, zise cuconu-Alecu, așa se întâmplă, ce să-î faci? Vra să zică, ai venit pe la noi... Bun...

— Sigur, adăogi și cuconu-Andrieș, ce să fie? Uite-o că ride... I-a trecut!...

— Vra să zică nu-î nimic! strigă vesel moș-Grigore. Atuncea dă-mi voe să-mi pun căciula în cap și să mi-o scot iar, așa... Uite-așa! Cu plecăciune, cuconiță!... Cu plecăciune!...»

Și tus-trei bătrînii începură a ride cu voie-bună în jurul *fetiței*.

(Va urmă.)

MIHAIL SADOVEANU.

CUGETĂRI

Ascunde-te de acela căruia i-ai făcut bine ca să nu-l jignești. Fii sigur că n'o să te caute.

*

Multe poate face alianța prostului cu mincinosul.

*

E și mai lesne a-ți cultiva sufletul decît reputația.

*

Multe batjocuri ale nemernicilor îți sună la ureche, cînd ești sus, ca în imn.

X.

RĂMIÎ CU BINE.

Rămii cu bine, cuib iubit din preajma teilor în floare,
Unde-am visat, unde-am zîmbit pe rînd la lună și la soare.

Mă duc, dar nu te voi uita, lăcaș de visuri aurite,
Că doară nu e vina ta, de plec cu ele ne'mplinite.

Tu, măr plecat, rămii acum, de și ne leagă împreună
Atîta freamăt și parfum, ș'atîtea nopți de Maiu cu lună.

Ne-om mai vedea vre-odat', orî nu, e u te-oiu iubi, tovarăș verde;
A u doară porți vre-o vină tu, cînd dor și dragoste se pierde?

Rămii, copil cu ochi senini, ce n'or putea să înțeleagă,
Că moare astăzi prin străini zdrobită inima-mi pribeagă.

Cum te-am iubit și te-am cîntat, aș vrea acum să-ți port minie;
Dar ce ești și tu vinovat, cînd toate așa a u fost să fie?

D O R.

*Din satul mic de prin străini,
Încins de lanuri și grădini,
Și din căsuța cu pridvor
Aleargă gîndu-mi călător
La tine, petec de pămînt,
Ce-mă ești departe și-mi ești sfînt,
La cerul tău, la munții tăi,
La florile ce-ți cresc prin văi;
La voi, salcîmi, la voi, castani,
Ce peste drum de-atiția anî*

*Vă legănați și povestiți
Și cuibul meu adăpostiți;
La tine, mamă, ce'n amiază
De-atîtea orî pe gînduri cazî,
Și pînă colo pe 'nserat
In lacrimi ochii ți-ai udat.
Apoi l'al lunii răsărit
În pragul porții ai ieșit
Și aștepți, aștepți cu-atîta dor
Pe-un călător.*

ECATERINA PITIS.

CRONICĂ.

Foile din Ardeal și Ungaria își dau osteneala de a anunța cu laude și bielșug de sumare foaia «literară» *România ilustrată* din București. Mulți și-o procură și am văzut-o în destule case de acolo.

Cred de datoria mea să spun în această privință următoarele:

Zisa revistă a început să apară acum jumătate de an, supt conducerea d-lor Em. Grigorovitză și Rusu Abrudeanul (ziarist conservator). Am apreciat aici cu bunăvoință n¹ 1. După citva timp de articole slabe, de ilustrații neizbutite și schimbate între ele, d. Grigorovitză s'a dus. D. Rusu, avînd și alte ocupații, a subînchiriat «revista» unui mai mititel. Supt o «conducere» de această speță, revista pune alături nuvele cumpărate de la cîte un scriitor bun cu reproduceri și cu cleveriri, cum se obișnuesc la noi mai des decît înnainte, de cînd un partid politic cearcă să aibă până și literatura sa, care frește il oglindește după putință.

Asta e. Oamenii buni, cinstiți și cu rinduială în minte n'au ce face cu alde *România... ilustrată* de asemenea ilustrații și cu asemenea scopuri.

*

D. Onisifor Ghibu, care a dat la lumină o cercetare despre *Limba nouilor cărți bisericesti* (Sibiu 1905), e numai un tinerel absolvent de seminariu. Dar e așa de bine informat, așa de cinstit în cugetare și de corect în formă, încît ai crede că ai înnainte pe un scriitor încercat. D. Ghibu urmărește cel d'întăiu scandalul cărților bisericesti *modernisate*, dragă Doamne, «civilisate», ridicate la înnălțimea culturii de împrumut prin împeștrirea nesăbuită și fără gust cu vorbe de acelea care nu răsună în inima poporului, ci-î bat zădarnic în urechi. Literatura bisericască de modă nouă a preoților latinisanți și a coconașilor dintre clericî, e osîndită prin singura ei înfățișare. Lungî ani de muncă vor trebui clericilor luminați din generația de astăzi pentru a face, cu măsură și știință, o sarcină de apropiere a cărților bisericesti de timpurile noastre, pe care atîția au luat-o în ușor și au făcut-o în batjocură.

*

Despre Istoria bisericii romine de la 1850 până astăzi, pe care o dă d. N. Dobrescu, într'un număr viitor.

*

Firma Drotleff din Sibiu dă în trei albume toate frumusețile țerii ardelene și cele mai înneminate amintiri ale trecutului săsesc al ei: *Burgen und Kirchenkastelle* («Cetăți și castele bisericesti»), *Aus alter Zeit* («Din vremea veche») și un al treilea, care a ieșit și cu lămuriri în românește, supt titlul de: «Din Transilvania». Munții și văile, frumoasele sate strînse la un loc,

porturile feluritelor nații, bogăția zidurilor sfinte vechi de cinci-șese sute de ani se oglindesc în puternicele planșe, de fototipie dublă, pe care le dăruiește publicului eselența litografie. Pentru cine vrea să vie în Ardeal ele sînt o pregătire minunată, pentru cine se întoarce de acolo, cea mai bună dintre amintiri. Fiecare album se vinde cu 15 lei, ceia ce nu e mult pentru cîte se dă în ele. Am ținut să informăm asupra lor pe aceia dintre ai noștri din România, cari văd în Ardeal și alt ceva decît bere bună și un pretext pentru declamații sentimentale. Acei puținii vom cumpăra deci albumele.

N. IORGA.

CUGETĂRI

Tălharii cei mari și mulți nu iese decît în drumul bogatului; cînd îi înfilnești, scriitorule, să fii sigur că ai avere.

*

Sînt oameni cari au cite un suflet pentru orice amator.

*

Vai de acela care poate vorbi de joscnicia lui fără a se înjosi.

*

O carte nu-ți place, ea e rea, sau tu ești rău.

*

Cea mai mare greșală a unui guvern e să creadă că se poate folosi de mișcarea începută împotriva lui, și totuși o fac toate guvernele.

*

E o mare nebunie să lași să pătrundă urletele lumii de afară în cămăruța în care conștiința ta curată ține liniște.

*

Dacă poți merge la ținta ta pe alt drum decît acela unde sînt cîni răi, fă-o. Dacă nu însă, ucide cîni.

*

Mărinimia e cea mai mare virtute cînd nu e cel mai bun calcul.

*

Ce-î mai frumos pe lume, a întrebat cineva dăunăzi? Jertfa de sine.

*

Poți face din moartea ta un arc de triumf către nemurire.

*

Crezi în nemurirea sufletului tău, fiindcă vrei să trăiești; alții cred și ei ca să nu trebuiască a te plînge.